

ΣΕΚ: Σοσιαλισμός ή Βαρβαρότητα

Το 1915 η Ρόζα Λούξεμπουργκ έγραφε στη [Μπροσούρα του Junius](#):

«Σήμερα, βρισκόμαστε μπροστά στην επιλογή όπως ακριβώς την προέβλεψε ο Φρίντριχ Ένγκελς πριν από μια γενιά: είτε ο θρίαμβος του ιμπεριαλισμού και η κατάρρευση όλου του πολιτισμού όπως στην αρχαία Ρώμη, η ερήμωση, ο εκφυλισμός — ένα μεγάλο νεκροταφείο. Ή η νίκη του σοσιαλισμού, δηλαδή ο συνειδητός ενεργός αγώνας του διεθνούς προλεταριάτου ενάντια στον ιμπεριαλισμό και τη μέθοδο του πολέμου του. Αυτό είναι ένα δίλημμα της παγκόσμιας ιστορίας, ένα είτε/είτε, η ζυγαριά ταλαντεύεται μπροστά στην απόφαση του ταξικά συνειδητοποιημένου προλεταριάτου».

Είναι αλήθεια ότι ο καπιταλισμός ήτανε πάντα ένα καταστροφικό σύστημα. Από τη γέννησή του ήταν ο «μαθητευόμενος μάγος» του Μανιφέστου του Κομμουνιστικού Κόμματος που έδωσε για πρώτη φορά στην ανθρωπότητα τα μέσα να καλύψει όλες τις ανάγκες της αλλά ταυτόχρονα, λόγω του εκμεταλλευτικού του χαρακτήρα, «δεν μπορεί πια να κυριαρχήσει στις υποχθόνιες δυνάμεις που ο ίδιος προσκάλεσε». Και μόνο οι δυο Παγκόσμιου Πόλεμοι στον 20^ο αιώνα αρκούν για αυτό.

Όμως, πλέον βρισκόμαστε στο σημείο όπου αυτό που τίθεται σε αμφισβήτηση είναι η ίδια η συνέχιση της ζωής στον πλανήτη όπως τη γνωρίζουμε. Είμαστε αντιμέτωποι/ες με το δίλημμα σοσιαλισμός ή βαρβαρότητα για το οποίο μιλούσε η Ρόζα εν μέσω του σφαγείου του Πρώτου Παγκόσμιου Πολέμου.

Το ερώτημα που τίθεται στην Αριστερά είναι: μπορούμε να απαντήσουμε θετικά σ' αυτό το δίλημμα; Η απάντηση είναι, τουλάχιστον για εμάς, ένα εμφατικό ναι.

Ανταγωνιστική συσσώρευση

Το γεγονός ότι η κρίση είναι πολυδιάστατη είναι πλέον κοινός τόπος στον σοβαρό αστικό Τύπο και στις «δεξαμενές σκέψης». Το γερμανικό περιοδικό der Spiegel αναρωτιόταν στο πρωτοχρονιάτικο τεύχος του αν ο Μαρξ είχε τελικά δίκιο αφού είναι φανερό ότι ο «καπιταλισμός πια δεν δουλεύει». Ο φιλελεύθερος διανοούμενος Adam Tooze, έχει εξετάσει αναλυτικά την αλληλεπίδραση των πρόσφατων οικονομικών κρίσεων με τους γεωπολιτικούς ανταγωνισμούς, σ' αυτόν άλλωστε χρωστάμε και τον όρο «[πολυκρίση](#)» που έχει μπει στο καθημερινό λεξιλόγιο. Όμως, αυτές οι περιγραφικές αναλύσεις, όσο χρήσιμες κι αν είναι, δεν μας βοηθάνε να εντοπίσουμε τη βαθύτερη αιτία αυτής της πραγματικότητας.

Η κρίση του συστήματος δεν είναι το άθροισμα των κρισιακών φαινομένων στην οικονομία, την

πολιτική, ακόμα και στη φύση. Για να φτάσουμε στο στοιχείο που τα συγχωνεύει, χρειάζεται να στοχαστούμε πάνω στα όρια που θέτει ο ίδιος ο καπιταλιστικός τρόπος παραγωγής. Ο Μαρξ στο *Κεφάλαιο* αντιλαμβάνεται τον καπιταλισμό ως ένα κοινωνικό σύστημα το οποίο στηρίζεται σε δυο αλληλένδετες ανταγωνιστικές σχέσεις: την εκμετάλλευση της εργατικής τάξης από το κεφάλαιο –απόσπαση υπεραξίας– και τον ανταγωνισμό ανάμεσα σε «πολλά κεφάλαια», επιχειρήσεις και κράτη. Αυτά τα δυο γεννάνε μια τυφλή κούρσα ανταγωνιστικής συσσώρευσης. Κανένα κεφάλαιο δεν μπορεί να ξεφύγει από αυτή την κούρσα που καταλήγει να γιγαντώνει τα βουνά της νεκρής εργασίας εις βάρος της ζωντανής και εν τέλει να ροκανίζει τα ποσοστά κέρδους. Ούτε οι ταξικές επιθέσεις του νεοφιλελευθερισμού ούτε η παγκοσμιοποίηση των δυο προηγούμενων δεκαετιών έδωσαν διέξοδο, απ' αυτή την άποψη, στο παγκόσμιο σύστημα.

Έτσι η κρίση στην οικονομία, τροφοδοτεί παράλληλα την καταστροφή της φύσης και τους γεωπολιτικούς ανταγωνισμούς. Είναι αλήθεια ότι η σχέση του καπιταλισμού με τη φύση ήταν πάντοτε καταστροφική —την είχε εντοπίσει ο Μαρξ σε διάφορα κείμενά του και στο ίδιο το *Κεφάλαιο*— και ότι η συγχώνευση των γεωπολιτικών με τους οικονομικούς ανταγωνισμούς ήταν το βασικό γνώρισμα του ιμπεριαλισμού από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα, όπως τον είχαν αναλύσει ο Μπουχάριν, ο Λένιν, η Λούξεμπουργκ.

Αυτό που είναι καινούργιο είναι το σπινάλ κλιμάκωσης που πυροδοτεί η διασταύρωση αυτών των στοιχείων η οποία αποσταθεροποιεί το σύστημα. Όπως είχε επισημάνει ήδη από το 2009 ο βρετανός μαρξιστής Κρις Χάρμαν στο βιβλίο του [*Καπιταλισμός Ζόμπι*](#) τα «νέα όρια του κεφαλαίου» σημαίνουν ότι στον 21^ο αιώνα «θα πρέπει να περιμένουμε μια τέτοια αλληλεπίδραση του οικονομικού, του περιβαλλοντικού και του πολιτικού στοιχείου, με αποτέλεσμα επανειλημμένες και πολύ βαθιές κοινωνικές και πολιτικές κρίσεις, που βάζουν τα όρια στην επιλογή ανάμεσα στην παγκόσμια καταστροφή και την επαναστατική αλλαγή».

Αυτή την πραγματικότητα βλέπουμε γύρω μας σήμερα. Καταρρεύσεις τραπεζών-συμβόλων του συστήματος, στασιμοπληθωρισμός και προβλέψεις για μια νέα υφεσιακή βουτιά της παγκόσμιας οικονομίας. Περιβαλλοντική κρίση –με τις αλληπάλληλες καταστροφές από τον Αμαζόνιο μέχρι τη Ζιμπάμπουε και την Ελλάδα– την πανδημία, προϊόν της καταστροφικής σχέσης του καπιταλισμού με τη φύση. Ο ιμπεριαλιστικός πόλεμος στην Ουκρανία με τις εκατόμβες των νεκρών. Ο «νέος ψυχρός πόλεμος» και η κούρσα των εξοπλισμών με επίκεντρο τον ανταγωνισμό ΗΠΑ-Κίνας. Η πολιτική/ιδεολογική κρίση, με τις παραδοσιακές ιδεολογίες και κόμματα των κυρίαρχων τάξεων, να μην πείθουν, γεννάει από τη μια τα «νοσηρά συμπτώματα», κι απ' την άλλη κοινωνικές εκρήξεις και κινήματα: Τραμπ, Μπολσονάρο, Λεπέν και Μελόνι αλλά και η εργατική τάξη της Γαλλίας που θυμίζει τον Μάη του '68.

Ο «ιστορικός νεκροθάφτης»

Στα τέλη του περσινού Νοέμβρη οι εικόνες από τις συγκρούσεις που ξέσπασαν ανάμεσα στους εργάτες και την αστυνομία μέσα στο αχανές βιομηχανικό σύμπλεγμα της Foxconn, στην Ζένγκζου,

πρωτεύουσα της επαρχίας Χενάν στην Κίνα, έκαναν τον γύρο του κόσμου. Η ταϊβανέζικη πολυεθνική Foxconn, η μεγαλύτερη ιδιωτική επιχείρηση που λειτουργεί στην Κίνα, είναι εξωτερικός προμηθευτής της Apple. Περισσότερο από ένα εκατομμύριο άνθρωποι εργάζονται σε όλη τη χώρα στα περίπου 30 εργοστάσια της Foxconn. Στο συγκεκριμένο βιομηχανικό σύμπλεγμα που ξέσπασαν οι συγκρούσεις (όπου και παράγεται περίπου το 60% των iPhone παγκοσμίως) εργάζονται πάνω από 200.000 εργάτες που ζουν σε κοιτώνες σε κτίρια ενσωματωμένα μέσα σε αυτό.

Δεν ήταν η πρώτη φορά που οι εργάτες/τριες της Foxconn κατέβηκαν σε απεργία. Το εντυπωσιακό σε αυτή την «αψιμαχία» είναι ότι συνδυάστηκε με ένα ξέσπασμα οργής σε μεγάλες πόλεις ενάντια στην πολιτική zero-covid της κυβέρνησης. Κι αυτός ο συνδυασμός οδήγησε το καθεστώς να αναδιπλωθεί μέσα σε λίγες μέρες.

Η Κίνα έχει γίνει από [μισοαποικία σε υπερδύναμη στον παγκόσμιο καπιταλισμό](#). Αλλά η άλλη πλευρά αυτής της πορείας είναι η γιγάντωση της εργατικής τάξης, ιδιαίτερα του βιομηχανικού προλεταριάτου. Μιας εργατικής τάξης γεμάτης όχι μόνο με οργή αλλά και με προσδοκίες για μια καλύτερη ζωή.

Χρειάζεται να βάλουμε τη γιγάντια βιομηχανική εργατική τάξη της Κίνας στην εικόνα του παγκόσμιου καπιταλισμού. Γιατί εδώ και δεκαετίες μεγάλα τμήματα της Αριστεράς έχουν ξεγράψει την εργατική τάξη σαν τη δύναμη που μπορεί να συγκρουστεί και να ανατρέψει τον καπιταλισμό είτε γιατί είναι «ενσωματωμένη» είτε γιατί είναι κατακερματισμένη και αποδεκατισμένη. Η θέση του Μαρξ ότι η εργατική τάξη είναι ο «ιστορικός νεκροθάφτης» του καπιταλισμού έχει δεχτεί ίσως τις περισσότερες και πιο επίμονες κριτικές ακόμα και από διανοούμενους και ρεύματα που κατά τ' άλλα αναφέρονται στον μαρξισμό.

Αυτές οι απόψεις συχνά βασίζονταν σε επιφανειακά στοιχεία ακόμα και για τους αριθμούς. Όμως, δεν χρειάζεται -τουλάχιστον σε αυτό το κείμενο- να καταφύγουμε σε εξαντλητικές αναλύσεις του «κόσμου της εργασίας».

Αρκεί να θυμηθούμε ότι [το 1967 ο Αντρέ Γκορζ](#) —που στη δεκαετία του '80 θα γινόταν διεθνώς γνωστός με το βιβλίο *Αποχαιρετισμός στην εργατική τάξη*— ισχυριζόταν ότι: «Η εργατική τάξη ούτε θα ενωθεί πολιτικά ούτε θα ανέβει στα οδοφράγματα για μια αύξηση 10% στο μισθό ή για 50.000 δημοτικά διαμερίσματα. Στο προβλέψιμο μέλλον καμιά κρίση του ευρωπαϊκού καπιταλισμού δεν πρόκειται να είναι τόσο δραματική ώστε να ωθήσει την εργατική τάξη σε επαναστατικές γενικές απεργίες». Λίγους μήνες μετά, τον Μάη του '68 η εργατική τάξη τον διέψευσε πανηγυρικά με τη μεγαλύτερη Γενική Απεργία στην ιστορία και τις κόκκινες σημαίες να κυματίζουν στα κατειλημμένα εργοστάσια αλλά και στα θέατρα, τα εμπορικά καταστήματα, ακόμα και στα γραφεία της γαλλικής ΕΠΟ...

Και τώρα;

Ο Μάης του '68 —φέτος συμπληρώνονται τα 55 χρόνια του— έθεσε για πρώτη φορά μετά από δεκαετίες με μαζικούς όρους, δηλαδή πολιτικά, το άλλο δίλημμα που είχε διατυπώσει η Ρόζα

Λούξεμπουργκ: μεταρρύθμιση ή επανάσταση. Άρχισε να ξεπροβάλλει ξανά η επαναστατική παράδοση της Ρωσικής Επανάστασης, του Λένιν, του Τρότσκι, της Λούξεμπουργκ, του Γκράμσι που είχε θαφτεί από τους ογκόλιθους της σοσιαλδημοκρατίας και του σταλινισμού. Αναγέννησε την επαναστατική Αριστερά σε διεθνές επίπεδο.

Όλες οι εμπειρίες των τελευταίων χρόνων επιβεβαιώνουν τη θέση ότι η στρατηγική της μεταρρύθμισης του συστήματος, μέσα από τους θεσμούς του αστικού κράτους όπως την κυβέρνηση, είναι κλειστός. Δεν χρειάζεται να πάμε μακριά: η εμπειρία του ΣΥΡΙΖΑ τόσο στην κυβέρνηση όσο και στην αντιπολίτευση, η διαρκής δεξιά μετατόπισή του σε όλα τα επίπεδα, δείχνει τα αδιέξοδα αυτής της στρατηγικής.

Αυτή η διαπίστωση, όμως, είναι μόνο η μισή αλήθεια. Η άλλη μισή είναι ότι ενώ οι πολιτικές και συνδικαλιστικές ηγεσίες κινούνται προς τα δεξιά, η εργατική τάξη αποκτάει ριζοσπαστικές πολιτικές εμπειρίες και ιδέες μέσα στους αγώνες της. Ζήσαμε τον εξεγερτικό Μάρτη με τα 2,5 εκατομμύρια στους δρόμους και την απεργία, με κορυφαία στιγμή του την Γενική Απεργία της 8 Μάρτη που ένωσε την οργή ενάντια στην καταπίεση με την έκρηξη ενάντια στους δολοφόνους των Τεμπών. Αυτές είναι καινούργιες, ποιοτικές, εξελίξεις και δεν περιορίζονται μόνο στην Ελλάδα.

Να το πούμε διαφορετικά, ο συνδυασμός της «πολυκρίσης» του συστήματος με τους αγώνες των «από κάτω» γεννάει καθημερινά, σε μαζική κλίμακα το «ταξικά συνειδητοποιημένο προλεταριάτο» στο οποίο αναφερόταν η Ρόζα το 1915. Αυτή είναι η δύναμη που μπορεί να οδηγήσει συνολικά την εργατική τάξη επικεφαλής όλων των καταπιεσμένων στη σύγκρουση με αυτό το χρεοκοπημένο σύστημα και στην ανατροπή του.

Κι σ' αυτήν την προσπάθεια χρειάζεται την Αριστερά που ενισχύει τη δυναμική των αγώνων και δεν τους βάζει κάθε λογής περιορισμούς. Μια Αριστερά αντικαπιταλιστική και ενωτική, ένα επαναστατικό κόμμα το οποίο θα συσπειρώνει στις γραμμές του τις πρωτοπορίες που διαμορφώνονται στα σπλάχνα της εργατικής τάξης.

Το ΣΕΚ έχει πίσω του μια μακρά πορεία, [50 χρόνια αγώνες για την Επανάσταση και τον Σοσιαλισμό](#). Ούτε οι εργατικές επαναστάσεις είναι υπόθεση κάποιας μαγικής νύχτας των οδοφραγμάτων. Είναι κοινωνικές διεργασίες που κυοφορεί η σημερινή κοινωνία της εκμετάλλευσης και της καταπίεσης με πρωταγωνιστή τον «ιστορικό νεκροθάφτη». Έχουμε δει την αυγή της εποχής των εργατικών επαναστάσεων και τη μεγάλη Οκτωβριανή Επανάσταση που μας έδειξε τι μπορεί να πετύχει ένα επαναστατικό κόμμα ριζωμένο στις εργατικές πρωτοπορίες.

Ο δρόμος για να συγκροτήσουμε την Αριστερά που αντιστοιχεί σε ένα τέτοιο μέλλον είναι μπροστά μας.

Για την ακρίβεια, η προσπάθεια είναι ξεκινήμενη. Η σύγχρονη επαναστατική αντικαπιταλιστική Αριστερά στην Ελλάδα γεννήθηκε στον αντιδικτατορικό αγώνα και στις φλόγες της εξέγερσης του Νοέμβρη. Παρέμεινε ένα μαζικό ρεύμα που το τροφοδοτούσαν οι αγώνες και οι ανταρσίες του κόσμου της Αριστεράς ενάντια στους συμβιβασμούς και τις καταστροφικές επιλογές των ηγεσιών του. Η

ΑΝΤΑΡΣΥΑ, στην οποία συμμετέχει το ΣΕΚ, είναι η έκφραση αυτού του ρεύματος σε κεντρικό πολιτικό επίπεδο με δεσμούς με τον κόσμο που συγκρούεται και αμφισβητεί στους χώρους δουλειάς, σπουδών, στις γειτονιές.

Παραμονές των εκλογών τα αστικά επιτελεία ξορκίζουν την «αντισυστημική ψήφο», γιατί καταλαβαίνουν ότι η οργή που κουβαλάει μέσα της είναι σημαδεμένη από τις ιδέες της σύγκρουσης με το σύστημα. Γι' αυτό λέμε ότι μπορούμε να απαντήσουμε θετικά το ερώτημα Σοσιαλισμός ή Βαρβαρότητα. Πριν «καταρρεύσει» ο καπιταλισμός, θα τον ανατρέψουμε.

Λέανδρος Μπόλαρης, μέλος Κ.Ε ΣΕΚ και ΚΣΕ ΑΝΤΑΡΣΥΑ